

«Я весь час зайнята: то воювала, то вмирала, народжувала і знову вмирала»

Її життя – горіння, ані секунди спокою. Вона врятувала особисто більш як двісті пораних на полях боїв. А добровольці-медики з батальйону, яким вона не припиняла керувати, навіть коли була прикутою до ліжка, спасли життя понад двом тисячам бійців: допомогли на полі бою, винесли, а потім вивезли з медичним супроводом до тилових шпиталів. І на військовій карті України немає місця, де б вона не була. Всі найжорстокіші бої за ці три роки на лінії аж від Луганська до Маріуполя: Іловайськ, Піски, шахта «Бутівка», Авдіївка, Широкіно – в її військовій біографії.

Яна Зінкевич, Народний Герой України, легендарна засновниця та керівник медичного добровольчого батальйону «Госпітальєри», побувала в нашій редакції. Зараз вона пересувається на інвалідному візку, але сприймає це не як трагедію, а як черговий виклик долі. За три роки війни Яна зробила для країни й витримала стільки, що, певно, вистачило б не на одне життя. Але при всьому цьому вона вмить зачарувала нас своєю простотою і позитивністю, відкритим добрим поглядом...

– Запитуйте, я відповім на всі питання, – з готовністю почала розмову Яна.

– Ви пам’ятаєте свій перший бій?

– Таке не забувається: під Карлівкою. Бій був короткий, та заплеский, з порізаними в шматки горлянками. Поранені, загинули. Тоді стало зрозуміло, куди ми всі потрапили.

разом з одним військовим капеланом. Зайшла мова про лицарський орден Госпітальєрів. Я зареклась: якщо сьогодні виживу, переживу цю ніч, то буду створювати службу госпітальєрів у добровольчій армії.

– Давайте пригадаємо історію батальйону.

– Структура виникла 6 липня 2014 року. Ми очевидно бачили: нормальної системи польової медицини в ЗСУ на той час не було. Точкова, неорганізована структура: декілька лікарів, у сумках – кілька назв таблеток. Вони робили, попри все, велику справу, та кожен у своїй частині – роті чи бригаді. В цілому ж – хаос. Пораних потрібно було рятувати.

Що для війни одне життя? Це просто втрати. Але одне життя для близьких – цілий світ. Я організувала з добровольців медичний взвод. Нас на початку було п’ятеро, десятеро, п’ятнадцятеро. А потім стало двісті – ба-

якнайкраще, перегоріли. З’явилося заробітчанство, вже військово: зарплата класна – 10 тисяч! – а ти сидиш собі на блокпосту на другій або третій лінії і знаєш, що з тобою тут нічого не трапиться. У ЗСУ, щоправда, стало більше машин, людей, та ту систему треба докорінно змінювати.

– А не було бажання все кинути й піти додому?

– Воно завжди є, як і втома, з перших днів. А особливо після евакуації з Дебальцевого. Війна іде більше ніж три роки, не закінчується і не закінчується. Всі виснажилися. Поранені, загинули... Рано чи пізно твій ресурс, моральний, іде на спад.

– Ви керували батальйоном навіть коли були вагітною?

– Дозволити собі ризикувати життям дитини я не могла, тому на фронт не їздила, а під’їжджала впритул до зони АТО, міняла групи медиків і поверталась у тил. Тепер, коли дитина народилася, буваю на позиції: ротую групу, з командиром побалакаю, своїх побачу, підніму бойовий дух і повертаюся. Бо командир – здоровий він чи ні – повинен бути на передовій. Я там, як мінімум, по 10 днів на місяць. Весь інший час працюю з поранилими: в госпіталях, лікарнях, і в нас, на базі батальйону.

– А може, час уже повертатися додому?

Що для війни одне життя?

Це просто втрати.

Але одне життя для близьких – цілий світ.

й лишитися в структурі, як підлегла ланка медицини ЗСУ – не наша мета. «Госпітальєри» мають бути в новій армії, де будуть цінувати кожного за його якості. Тому раніше, ніж приймуть закон про українську добровольчу армію, навряд чи нам потрібні пропозиції.

– Про що ви мрієте тепер?

– У мене, швидше, цілі, а не мрії. Збиралась вступати до медичного, та почалась війна. Створила й розвивала батальйон. Аварія і травма – треба було вижити. Коли дізналася, що я вагітна, постала ціль за будь-яку ціну народити. Про те, що зможу вижити після народження дитини, ніхто й не думав. Я мала дати ще одне життя. І готувалася піти: зробила заповіт. То їхала до пологового народжувати і помиря-

Бійці повернуться – із загостреним відчуттям справедливості, з непокорю до влади. Побачать хаос у суспільстві, новий, на який раніше не зважали. Вони будуть, як мінімум, шоковані. Це зараз можна повернутися назад на фронт. У тил не хочуть, розуміють, що їх тут не приймуть, їм не раді. А коли вже не буде фронту? Можуть когось підстрелити, когось побити. Але найтяжчий стан настає через вісім-дев’ять років. То треба готувати ветеранів, щоб вони відчували себе повноцінними в мирному житті.

– Як ви здавали ЗНО?

– Не було часу готуватися: то воювала, то вмирала, а то народжувала і знов вмирала... Із чотирьох предметів я купила аж дві книжки, одну навіть відкрила. Сербська готовність виступати на

Для мене розпочався відлік часу, коли від екстреного рішення залежали життя. Хоча у нас нічого не було: машин, медикаментів, досвіду.

Тепер всі образи бійців зливаються в один-єдиний, а перших тих поранених я пам'ятаю й досі: кожне обличчя, імена і позивні. Я ще була досить юною: на схід відправилася в 18 років із Майдану, це зараз мені вже 21. Наприкінці 2015 року я ще й потрапила в автомобільну катастрофу. Ледь вижила. А після – народила доньку. Її глядять мої батьки: вони то тут, у Рівному, то у мене в батальйоні.

Чому обрали саме польову медицину?

– У перші ж дні війни я зрозуміла, що, будучи бійцем, якоїсь великої допомоги війську я не зможу дати, і успіху не принесу. Бійців у наших добровольчих батальйонах було хоч і мало, й погано вишколених, та, в принципі, достатньо. Ще усвідомила, що на війні треба робити не те, що хочеш, а те, що необхідно.

Була гостра потреба в спеціфічних галузях: аеророзвідці, саперній службі. А я з дитинства мріяла про медицину. Рішення створити батальйон «Госпітальєри» народилось у Писках. Ми тільки їх взяли, був тяжкий бій, потім почався дуже сильний артобстріл. Я випадково опинилася на декілька годин у підвалі

тальйон. Тепер у діючої складі до сідмдесяти людей, і двісті – у резерві.

Кого в «Госпітальєрах» більше: чоловіків, жінок?

– Приблизно порівну. Буває, у ротатії приходять більшість молодих, буває – старших. Є люди, які в нас від початку, є ті, які приходять, віддають, скажімо, рік із власного життя на службу в батальйоні і повертаються додому, де їх чекають.

А звідки техніка, медикаменти?

– Зібрали люди: батальйон «Госпітальєри» завжди діяв і діє лише на добровільні внески і на спонсорські пожертви. У нас ніколи не було ані підтримки, ані допомоги від держави. Так скажу: не заважають, і це вже добре. Щоправда, з часом прірва між дуже багатими і дуже бідними людьми аж надто збільшилася, й ті, хто завжди підтримував «Госпітальєрів», уже виснажуються, не мають з чого. Діаспора – розчаровується. І наше забезпечення критично меншає в порівнянні з 2014-м. Але, на щастя, стало менше поранених і загиблих.

Так само медицина ЗСУ: вона 14 і 15-го років достатньо стрімко розвивалася, але з початком млявоплинної війни знов майже повернулася на «нульову» відмітку. Ті, хто хотів робити

– Війна хоч мляво, та іде. Я мушу бути в батальйоні. Тут все «заточено» на мене, і дуже тяжко передати справи. Тих, хто координує напрями, допомагають ділом, вистачає. Але без мене батальйон не зможе існувати, все розсиплеться. «Госпітальєри» – це не тільки люди, які виконують свої функції, а це й зв'язки, автомобілі, системні дані про поранених бійців, сім'ї загиблих, хворих. Все це працює як годинник тільки тоді, коли звучить моє ім'я. І ЗСУ – їх треба без кінця підштовхувати, домовлятися, просити: давайте цьому допоможемо, а там щось зробимо по-іншому.

Мені доводиться виходити на командири: ротних, комбригів, постійно зустрічатися з ними, їздити до них, розштовхувати, переконувати. І без людини, з якою вони погодяться розмовляти, навряд чи стануть щось робити. А як не буде батальйону – що тоді?! Чи хотів би взіметься створювати й розвивати щось подібне?

«Госпітальєрам» не пропонували ввійти до складу ЗСУ?

– Ні. Ми – складова частина Української добровольчої армії. Державна влада знову, як завжди, наробить дурості. Замість того щоб взяти вже готову, перевірену структуру, ламає і переробляє своє, нежиттєздатне. Але

Бригада, що мене оперувала, складалася лише з дванадцяти завідувачів відділень і лікарів. Нормального наркозу мені не можна було давати: не вийшла б з нього. Оперували в напівсвідомості. Прокинулася і спершу запитала: «Як дитина?» Вже потім: «Я, неначе, знову вижила?» Виходить, у мене така доля, і маю щось зробити в цьому світі ще.

Що?

– Я бачу напрямок для себе – медицина. Можливо, буду розвивати реабілітаційну сферу. З пораненими треба діяти за принципом «рівний – із рівним», адже коли здоровий реабілітолог прийде до інваліда і розповідатиме, що «ти у нас красунчик, не хвилюйся – враз поставимо на ноги», він і слухати його не стане. А от якщо людина пережила те саме, що й інвалід, то спробує дослухатися до твоїх рекомендацій. Подумає: «Якщо ця малолітка змогла повернути себе до життя, невже я не зможу?»

Урятувати і вивезти бійця – важлива справа. А треба й соціалізувати, і адаптувати його, дати можливість повернутися додому повноцінним. Щоб ця людина зайнялася тим, що хоче від життя: створила, розвивала бізнес, вийшла на роботу, чи просто жити у своїй сім'ї. Ім складно. Ще про це не пишуть, та в середовищі бійців АТО – 70 відсотків розлучень. І хто розкаже, який буде рівень смертності після війни?

У В'єтнамській війні загинуло 53 тисячі американців, а протягом наступних 10 років покінчили з собою, застрелили один одного чи були вбиті бойовими товаришами близько 56 тисяч ветеранів. Нас це також чекає, і з цим потрібно буде щось робити.

пам'ятаю ще зі школи. Але якщо у мене будуть непогані бали, то подаватиму заяви до медичних коледжів у Рівному й Дніпрі. Я вибрала свій напрям у житті. Хочу закінчити всі справи з батальйоном, повернутися додому, і вчитися. Й допомагати організовувати реабілітацію тут, в нашій області.

Міська влада купила вам житло, двокімнатну квартиру. Що це для вас значить?

– Буду спокійна, що моя дитина матиме де жити. Там буде мешкати вона, я і мої батьки, бо поки я сама не справляюся з доглядом. Я захотіла перший поверх, щоб потрапляти до квартири на візку. Порівняно зі сходом, доступність для візочників на Рівненщині помітно краща. В аптеки, громадські приміщення майже скрізь зробили пандуси. Це зараз стало ще важливіше: з госпіталів повертається величезна кількість людей, скалічених війною і долею. Про них потрібно дбати. Здебільшого вони мовчать, сидять удома. Але замовчувати цей біль не вийде. І наше місто вже також не зможе залишатися таким, яким воно було раніше.

Ви хоча б трішечки займаєтесь своїм здоров'ям?

– Стараюся. Хоча б по декілька годин на місяць працюю з реабілітологом. Щотижня в мене процедури з лікувального масажу. І відчуваю, це дає велику користь. Я мушу: саме зараз донька починає вчитися ходити. То в мене є велика мотивація: це ж буде соромно, якщо моя мала піде раніше, аніж мама! Потрібно підніматися на ноги!

Сергій ШИКАРЕНКО

Ціни на пальне

«УКРНАФТА»

A95 – 24,00

A92 – 23,50

Газ – 11,10

ДП – 22,00

A95+ – 24,50

«ОККО»

A95 – 26,99

A92 – 25,99

Газ – 11,59

ДП – 24,49

A95+ – 27,99

«WOG»

A95 – 26,99

A92 – 25,99

Газ – 11,69

ДП – 24,49

A95+ – 27,99

«ОЛАС»

A95 – 23,90

A92 – 23,40

Газ – 10,95

ДП – 22,00

A95+ – 25,95

«АВІАС»

A95 – 23,95

A92 – 23,45

Газ – 11,20

ДП – 22,00

A95+ – 24,45

ПУПС